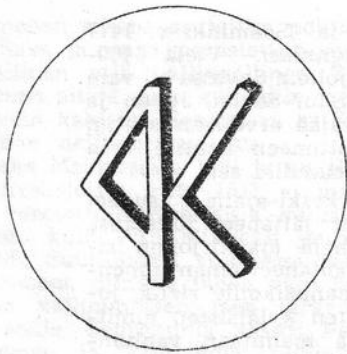

SUKUSYTYKKEITÄ

KÄÄRIÄISTEN SUKUSEURA RY:N
JULKAISU N: 3 31. 5. 1952

Toimituskunta:
Antti Kääriäinen ja Heikki Kääriäinen

Pitkällä tähtäimellä

Sytykkeeksi sanotaan ainetta, jolla on se ominaisuus, että se saa vaikeastikin syttyvän aineen palamaan. Nämä meidän "Sukusytykkeemme" ovat tarkoitetut samankaltaisiksi, ei kuitenkaan uuniin pantaviksi, vaan sukuseuramme työtä aatteellisesti tukeviksi. Lienevätkö nämä sytykkeemme tarpeeksi tehoisia saadakseen aikaan entistä kiinteämpää yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Ne pienet katkelmat, mitkä rahan- ja siitä johtuvan tilanpuutteen vuoksi on lehtemme voitu painattaa eivät tälläkään kertaa pysty antamaan tarpeeksi hyvää kuvaa siitä, mitä seuramme sihteeri, opettaja Emil Kääriäinen on tehnyt tutkiessaan sukumme vaiheita. Koska tämä tutkimus on tärkeintä mitä sukuseuramme työsaralla on viime vuosina tehty, katsomme asialliseksi antaa siitä pieniä välähdyksiä myös "Sukusytykkeemme" palstoilla, vuosikokouksessa 25. 3. -52 tehdyn päätöksen mukaisesti.

Kun tuo tutkimus aikanaan valmistuu, on se arvokas asiakirja sukumme vaiheista. Ettei sukupuun oksille jäisi riippumaan värittöminä ja mitään sanomattomina pelkät nimet ja vuosiluvut, vetoamme vielä kaikkiin suvun jäseniin, joilla suinkin on jotain paperille pantavaa, vaikka kuinka vähäiseltäkin näyttävää, perimätietoja, sukutarinoita tai omia muistikuvia suvusta ja suvun jäsenistä, merkitsemään ne muistiin ja lähettämään seuramme sihteerille. "Runnin Taavettikin" on kantanut kortensa kekoon, josta osia julkaisemme tämän lehden palstoilla.

Kuten sihteerimme kirjoituksesta seuraavassa ilmenee, on hän tutkimuksissaan tunkeutunut jo varsin varhaisiin aikoihin ja seurailee suvun vaiheita Karjalan Kannakselta alkaen, kutoen ne kansamme historiallisiin vaiheisiin ajallisesti ja asiallisesti.

Kuten viimeisessä vuosikokouksessamme yksimielisesti todettiin, muodostaa tämä tutkimustyö tänä aikana seuramme työsaralla sen tärkeimmän osan, tärkeän tehtävän elävälle polvelle jätettäväksi arvokkaana perintönä tuleville. Siinä mielessä olen otsikoinut tämän kirjoituksenkin "Pitkällä tähtäimellä".

H. K.

Nimi Kääriäinen

Todettakoon tässä heti alkuunsa, että meillä on ollut sukunimi niin kauan kuin ajassa taaksepäin kirjoitettuja papereita Savossa löytyy, ja kauemminkin, ennen Savon syntymä aina karjalais-vatjalaisilta ajoilta hamasta muinaisuudesta, niin kuin se Keski- ja Itä-Suomessa onkin yleistä. Näin onnellisesti ei suinkaan ole kaikkialla maassamme, vaan monin paikoin on ihmiset nimitetty etunimeltä mainitun isän etunimellä nimitettynä poikana polvesta polveen, tai sitten he ovat käyttäneet talojen nimiä ja vielä tänäkin päivänä elää Pohjois-Suomessa ihmisiä, jotka voivat käyttää kolmeakin nimeä. Veljeksillään saattaa olla eri sukunimet j.n.e.

Että jollakin suvulla on nimi, joka säilyy polvesta polveen ja poijasta toiseen vuosisata toisensa jälkeen ja kulkee sen jäsenen mukana maasta ja vieläpä maanosasta toiseen läpi aikojen ja välimatkojen, on kuin lippu, josta omat tunnetaan ja erotetaan vieraista, tavattiinpa tämä sitten Norjan tuntureilla, Kanadan metsätyömaan kämpällä tai Siperian mittaamattomilla lakeuksilla tai kellarituneilla ja reunoistaan jo ilmaan haihtuneilla ja syöpyneillä vanhoilla arkistopapereilla, kuten sukuumme tavataan. Suvun tutkimisessa on se verraton apu ja helpoittava tekijä. Vaikka nimen ääntämis- ja kirjoitustapa vuosisatojen aikana hieinan vaihtelee ja nimelle saattaa jo kauan sitten eroinneilla sukuhaaroilla muodostua erilaisia päätöksiä tai lyhennyksiä, on se heti paperilla nähtynä "silmään pistävä" ja helppo siten löytää.

Nimeä Kääriäinen on totuttu pitämään alkuperäisenä savolaisena sukunimenä ja tähän muotoonsa se epäilemättä onkin juuri Savossa muodostunut, sillä ovathan useimmat savolaiset sukunimet nen-loppuisia. Varhaisimpina aikoina lienee nimi kuitenkin ollut vain kolmitavuinen. Muolaa seurakunnassa (Karjalan kannaksella) sen vanhimmassa historiikirjassa on se kirjoitettu Chäriäin. Suur-Savossa (Mikkelin seudulla) kirjoitettiin se 1500-luvulla Kerie, Keriein, Kärie, Käriäin, joskin kyllä tapaa nelitavuisenakin Kerieinen, Kerijeinen, Käriäinen ja Kiäriäinen. Iisalmen lä-

hettyvillä on ja oli jo 1600-luvulla Kääriänsaari (huomaa! ei Kääriäisen saari). Samoin Mikkelin lähetyksillä jo keski-ajalta peräisin olevat paikannimet Kääriänaho, Kääriänmaa ja Kääriänselkä viittaisivat kolmitavuisuuteen. Mainittakoon vielä, että 1500-luvulla ilmestyy Oulun lähetyksillä olevaan nykyiseen Kiimingin pitäjään Karjalasta Paa-vo Kääriä (sukua on vieläkin ainakin Kiimingin ja Haukiputaan pitäjissä). Sukunimi Käär ja Kääriä Karjalassa lienevät samoin kuin Khäär Tukholmassa ja Kääriäinen Savossa saman Käriäin=Chäriäin kannakselaisen kantasanan kehitettyjä tai itsestään kansan keskuudessa kehittyneitä muotoja.

Mistä nimi on saanut alkunsa ja mitä se on joskus merkinnyt? Tähän ei ole helppo vastata. Professori Hannes Gebhard, joka on paljon tutkinut Savoa ja savolaisia nimiä, väittää siitä tavanneensa muotoja Kerrinen ja Kerrimes, joka olisi sama kuin Kärrimies. Tämän kirjoittaja ei näitä muotoja ole nähnyt ja arvelee ne mahdollisesti löytyvän joistakin tilikirjoista, kuiteista tai verosaatavaluetteloista. Sen sijaan Savon Maakirjassa vuodelta 1561, joka tältä ajalta on vanhin, suurin ja tärkein lähtemme löytyy muoto Käräjamees, joka hyvin voisi olla harvinainen nimen alkuperäisen merkityksen tallettanut muoto vuosisatoja aikaisemmalta ajalta tarkoittaen muinaisten aikojen käräjien jonkunlaista oikeudenpalvelijaa tai lautamiestä. Käräjamees — Käjäinen — Kärijäinen — Käriäinen olisivat siten ruotsalaisten kirjuriene foneettisen kirjoitustavan mukaan ja vielä eri murrealueet huomioiden saaneet muotoja Keriein — Kerijein j.n.e., lukeehan ruotsalainen tänäkin päivänä nimeämme Keerieinen.

Jokatapauksessa tuo alkumuoto, jolla on ollut selvä käsitteellinen merkityksensä olipa se sitten Kärrimies tai Käräjämies, on ollut jo ainakin 1000 vuotta sitten ja muoto Käriäin ennen suvun jakautumista Karjalaan ja Savoon eli ennen vuotta 1100, sillä Karjalaan jääneistä sukuhaaroista ainakin osalla on nimi Kääriä ja Käär, kun taas Savossa kaikkiin sukunimiin on liitetty päätte -nen.

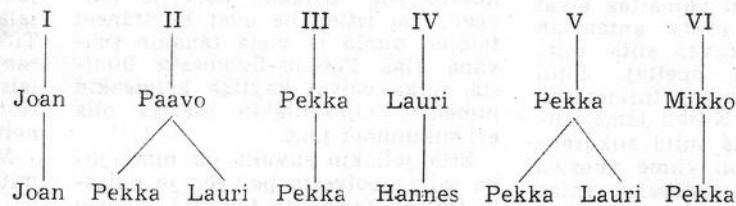
un varhaisinta historiaa 1400-luvun loppuun

suomalaiset heimot nousivat niemelle, tuli osa karjalai-
vatjalaisia Karjalan Kannak-
karjalaiset keski- ja itäosaan
n ympärille, vatjalaiset
annakselle, josta heidän asu-
ensa pisti pitkänä kapea-
na luoteeseen Saimaan ran-
Tämä suomalais-asutuksen
nen. Karjalan Kannakselle
n alkaneeksi n. vuonna 100
tyneeksi 700-luvun lopulla.
silloin sukumme edustaja
nimeä Chäriän, joka sit-
on löydetty paljon myö-
perustetun Muolan seura-
Heinjoen kylältä ja sitä-
yöhemmin perustetun Hein-
urakunnan Kämärän kylältä
n eteläpuolelta länsi-Kan-
ei ole tiedossamme. Ei
än se, oliko hän vatjalaisia
jalaisia, se jääneekin arvai-
araan. Jokatapauksessa vat-
sulautuivat jo varhain kar-
ja pohjoisempana myös sa-
n, joten tänne jäi vain kar-
= kannakselaiset. Kylällä on
Kääriäinen niin kauan kuin
konkirjojen perusteella on ol-
dollista todeta. Samoin naa-
jän Johanneksen Kolmiselän
asui heitä vielä ennen viime
e.

laisten ja sittemmin muodos-
uuden heimon, savolaisten
ona oli läpi koko keskiajan
jelys, metsästyks ja kalastus.
uodosti sen ajan asukkaitten
nkin miesten elämäntahdin
n ihmisten mielestä varsin
iatuiseksi. Jo kaskiviljelys-
ti viljelysalueiden vuorotte-
siten laajoja asumisaloja,
viljavilla "etelän mailla" ei
in paljon kuin karumilla
a Savossa, mutta varsinkin
s ja kalastus pani miehet
kaukaisillekin eräretkille.
tiedetään karjalaisten esim.
ulla pyydystäneen silakkaa
run saaristossa ja pohjois-
set verottivat lohien Kemi-
sti.

laajoilla retkillään tutustui-
het uusiin maisemiin, hyviin
s- ja kalastuspaikkoihin,
at sinne kämpän ja saattoi-
uttaa sinne pysyväisestikin
i. Näin laajeni asutus vähi-
esistöjen varsia aina kauem-
nnen asumattomille taipa-
aitsi parempien metsästy-
tusaluiden ja uusien kaski-
valtaushalua vaikutti var-
ihän asutuksen siirtymiseen
in osaltaan myöskin 1100-
kristinuskon levittämisryi-
ekä idästä että lännestä kä-
hamme. Osa kansasta taipui
vastaan uuden uskon, arva-
vanhempia väki, ja jäi koti-
een, mutta nuoremmat ja
miehet lähtivät mieluum-
as takamaailleen. Myös väes-
in luonnollisena seuraukse-
usien asumisalojen tarve.
pa syyt niitä tai näitä, joka-

tapauksessa on historiamme toden-
nut runsasta muuttoliikettä 1100-
luvulla Karjalan Kannakselta pit-
kin Saimaan vesistöjen reittejä aina
Mikkelin tienoilta asti. Tämä
meidän maasamme "ensimmäinen
kansainvaellus" historiamme aa-
munkoitteessa tapahtui siis aikana,
jolloin Ruotsi toi meille lännestä
roomalaistollista uskoa ja valtasi
aluetta, Venäjä idästä kreikkalais-
katolista pannen pakanat pakene-
maan erämaihin. Näin saivat nykyi-
sen Mikkelin tienoot ja eteläinen Sa-
vo asutuksensa. Tuukkalan kalmis-
tolöydöt ovat selvittäneet vakinais-
ta asutusta olleen täällä jo 1100-
luvulla. Vasta vähitellen alkoi näille
mailla ilmestyä myöskin lännestä-
päin metsänriistan ja kalarikkaitten
vesistöjen houkuttelemina hämäläis-
tä asutusta, joka siellä sulautui yh-
teen karjalaisten kanssa muodos-
taen savolaisen heimon. Hämäläinen
asutusvirtaus näyttää kuitenkin ol-
leen huomattavasti vähälukuisempi,
joten karjalainen vaikutus sekä tyy-
pissä että luonteenpiirteessä on tun-
tuvampi. On enempi kuin todennä-

Maanomistajia Pellosniemen hallintopitäjässä v. 1561.

köistä, että Karjalasta matkaa-
jien joukossa oli myös Kääriäinen, joka
asetui asumaan sittemmin Anttolak-
si nimitetylle seudulle. Suku eli,
levisi ja vaurastui täällä niin, että
jo varhain puhutaan Kääriälän kyl-
läästä, joka nimi virallisena kylän ni-
menä on kylällä vielä tänäkin päi-
vänä.

Samoin kuin Heinjoen pitäjän
Kämärän kylää on pidettävä kaik-
kien sieltä Karjalaan ja Pohjan-
maalle levinneitten ja Anttolaankin
saapuneitten sukuhaarojemme yhtei-
senä kotina, on Anttolan Kääriälän
kylää pidettävä kaikkien Savossa
esiintyvien sukuhaarojen kehtona.

Näitä Karjalasta pakenijoita ja
muuten muuttaneita oli niin paljon,
että kuusi vuotta sen jälkeen kun
Stolbovan rauhalla 1323 alueista
Ruotsin ja Venäjän kesken lopulta
sovittiin ja meille ensimmäinen ra-
ja vedettiin eli siis 1329 perustettiin
tänne kuningas Maunun käskystä
oma pitäjä keskuspaikkanaan nykyi-
sen Mikkelin tienoot. Pitäjän nimi
on vanhoissa asiakirjoissa kirjoitettu
Saulilax = Savilahti = oikeammin
Savolahti, ja käsitti se silloin mel-
kein koko nykyisen Savon. Myö-
hemmin alettiin sitä sanoa Suur-
Savoksi ja vihdoin lukuisten uusien
kirkkopitäjien perustamisen jälkeen
vuodesta 1624 Mikkeli.

Alueesta erotettiin Juva eli "Joc-

kas" v. 1442 ja Sääminki v. 1477
omiksi seurakunniksi. Vielä 1400-
luvun lopulla, jolloin Savossa oli vain
nämä kolme (Suur-Savon, Juvan ja
Säämingin) pitäjää arvellaan asutun
maailman ulottuneen kenties vain
Rantasalmen seuduille asti.

Anttolassa keski-ajalla asuneet
Kääriäiset ovat jättäneet itsestään
pysyviä merkkejä aikakirjoihin si-
ten, että ovat antaneet oman nimen-
sä joillekin maanpaikoille siellä, jo-
ko itse tai sitten kyläläisten nimit-
täminä. Niinpä mainitaan vanhim-
massa maakirjassamme 1561 ja sa-
moin seuraavassakin mm. Kääriän-
selkä, Kääriänmaa ja Kääriänaho.
Maat eivät enää silloin kuuluneet
Kääriäisille, mutta ovat nähtävästi
joskus niin tehneet. Kääriänselkä on
numeron 410 kohdalla lueteltaessa
Matti Sairoselle kuuluvia maita No-
rolan nelj. kunnassa, Kääriänmaa
numeron 587 kohdalla Paavo Suti-
selle ja Paavo Anttoselle kuuluvien
maitten mukana Melkolan nelj.
kunnassa ja Kääriänaho numeron
38 Turvasen ja Mannikaisen 12:n ve-
romarkan tilan maissa Pitkälähden
nelj. kunnassa.

Keski-ajan „hämäryydestä” työn-
tyy Kääriäisten suku uuden ajan
alussa esille kuutena sukuhaarana,
mainitut samassa lähtessä kuin edel-
lä. Nämä ovat:

1500-luku.

Kuninkaamme Kustaa Waasan,
piispanamme Mikael Agricolan, uskon-
puhdistuksen, monien yhteiskun-
nallisten uudistusten ja pohjoisen
Savon erämaitten asuttamisen vuo-
sisadalta on meillä jo runsaasti var-
moja kirjallisia tietoja ja myös ta-
rinoita, joita nämä kirjalliset tiedot
vahvistavat sukumme vaiheista.
Tärkein tällainen asiakirja on jo
edellä mainittu Savon Maakirja vuo-
delta 1561, Savon vanhin ja ainut-
laatuinen koko maassa.

Ymmärtääksemme sen ajan oloja
ja elämää sekä esitettävää asiakir-
jaa, lienee paikallaan hieman poike-
ta jälleen yleisen historian alalle.
Tähän asti olivat asukkaat Suur-
Savossakin kuuluneet Viipurinlinnan
hallintaan, mutta Olavinlinnan val-
mistuttua Savon suojaksi valtakun-
nan rajan äärelle 1475 alettiin va-
kavasti harkita uuden läänin perus-
tamista. Niin syntyi Savonlinnan
lääni, joka verotusta ja hallintaa
varten jaettiin viiteen hallintopi-
tajaan eli nimismieskuntaan, nämä
edelleen neljään neljänneskuntaan
ja nämä kymmenyskuntiin, joita oli
kuusi jokaisessa neljänneskunnassa.
Näin esim. v. 1541 oli Savossa Visu-
lahden, Pellosniemen, Juvan, Sää-
mingin ja Rantasalmen hallintopi-
täjät. Tämän ja seuraavan vuosi-

kymmenen aikana asutettiin pohjoisen Savo ja sinne perustettiin sekä kirkollinen että hallinnollinen Tavisalmen pitäjä, joka kuitenkin jaettiin vain kahteen, Saamaisen ja Savilahden neljänneskuntaan.

Koska Maakirjassa 1561 ja ns. Hopeaverokirjoissa v:ltä 1571 ei mainita verotettuja Kääriäisiä muualla Savossa kuin vain Mikkelin ympäristöllä, Suur-Savon silloisessa seurakunnassa, otimme tähän vain sen alueen hallinnollisen jaon tarkemmin esille. Seurakunta käsitti Pellosniemen ja Visulahden hallintopitäjät ja oli niissä seuraavat kymmenyskunnat:

Pellosniemellä:

I Hallilan nelj. kunnassa: Toivola, Hirvensalmi, Lahnaniemi, Vatiila, Taipale ja Suojärvi.

II Kiialan nelj. kunnassa: Tohmala, Pellosniemi, Alasjärvi, Kangaskylä, Kyyhkyläniemi ja Variala.

III Pellosniemen nelj. kunnassa: Himala, Yövesi, Laitiala, Taipale, Juurisalmi ja Hongaistenmaa.

IV Pitkälähden nelj. kunnassa: Sepälä, Ilmielähti, Hurisalo, Pitkälähti, Järvikansa ja Ylivesi.

Visulahdella:

I Vuolingon nelj. kunnassa: Synsiä, Himottula, Vanhamäkiöinen, Harjumaa, Rantakylä ja Vuolinko.

II Paukkulan nelj. kunnassa: Pyhitty, Pieksämäki, Pyhänpohja, Suosaari, Harjumaa ja Jokioinen.

III Norolan nelj. kunnassa: Kutojärvi, Visulahti, Kaipiala, Norola, Rahula ja Jonioinen.

IV Melkolan nelj. kunnassa: Leinola, Remola, Ikola, Vehkamäkiöinen, Vehmainen ja Haukivuori.

"Visulahden nimismieskunta ulottui Puulaveden rannoilta ja nykyisen Mikkelin kaupungin pohjois-puolelta pohjoiseen aina nykyisen Rautalammin kirkon tienoille asti. Sen eteläpuolella oli Pellosniemen nimismieskunta. Näitten kahden naapurina idässä oli Juva, jota Visulahdesta erotti osaksi Savonselkä, Pellosniemestä Luonteri ja Latvasi."

Maakirjassa v:ltä 1561, jonka valokopiojäljennöksistä olemme seuraavat tietomme poimineet, mainitaan Kääriäisistä seuraavaa:

Pellosniemen Pitkälähden Seppälässä neljän veromarkan tila n:o 37, Joan (Johan?) Joaniipka Kääriäinen, siinä maat: Matasenmäki, Tankaniemen tyvi, Etelälähenmaa, Pahalammin maa ja kappale Hirvensalaa. Toinen seitsemän veromarkan tila n:o 42, Pekka Paavonpka ja Lauri Paavonpka Kääriäinen. Tilassa Maat: Särkijärven mäki, Valkiajärven kangas, Virhonjoen ranta, Mikkonkivenaho, Ravinmäki, Mikonpellonmaa, Rovoveden kangas, Clausen ahon pää, Gustaf Fincken antamalla anekilla: Vahvasen rantamaa, Peltosuo päällyys, Torronsaari, Linnunpääst Virhiensaari, Siltaen kangas. Leeh?korvest Selkäahon suo, Lue puoli Selkäahon ja Kylmän ojan suo.

Pellosniemen Pitkälähden Järviskansan kylällä: Seitsemän veromarkan tila n:o 52, Hannes Laurinpka ja Pekka Pekanpka Kääriäinen, tilan maat: Särkimäen aho, Holkon maa, Etelälähenmaa, Mäkrämäen

maa, Kauva?niemen maa, Siltalahen maa, Ylmuaniemi, Otrahuhan maa, Monniojan maa, Kelyssenjärven maa ja Melekylän lahti.

Pellosniemen Hallilan Hirvensalmella Pekka Pekanpka, Lauri Pekanpka ja Pekka Mikonpka Kääriäisellä yhdeksän veromarkan tila n:o 232, siinä maat: Ilvesniemi, Ikolan mäki, Heinitaival, Morsiantaival, kappale Patajärven ahoa, Lekuveden ranta, Vehma-aho, Tenhonnemi ja Väärän kankaan maa.

Visulahden Norolassa Johan ja Matti Kääriäinen, joilla kymmenen veromarkan tila n:o 391. Siinä maat: Sarijärven vehmas, Ihamenselkä, Lampieselkä, Rohjojen puro maa, Ritoisen niemi, kolme kappaletta Haukilammin Huhta-ahosta.

Visulahden pitäjän Haukivuoren kylällä kuuden veromarkan tila n:o 590, yhteinen Paavo ja Heikki Kääriäiselle ja Johan Moilaselle, siinä maat: Hirsikangas, Soinkangas, Panukon selkä, Pihkaveden selkä, Soraselän sivu, Savun ranta, Porrasuon selkä, Pöyhäsen pellan pää, Louton taival, Hutin aho, Gören Manssonin antamalla anekilla: Soinmäen maa, Itäpuoli Hietajärveä, Honkasalo, Kuasniemi, Tomberaho, Kyylyse?saari, Pitkolahensuo, Haukilammin saari, Rokojärven taival, Leht?suon pohjan maa, Suon pohjan maa. Toinen neljän veromarkan tila n:o 595, yhteinen Lauri Moilaselle ja Magnus Kääriäiselle ja kuuluvat siihen: Lehtilähenmaa, Palon selkä, Hulkon ranta, Mustinniemi, Särkijärven taasmaa ja Veneteke-män ranta.

Kymmenen vuotta myöhemmin kuin Maakirja tehtiin eli v. 1571 kannettiin ns. hopeavero Elfsborgin linnan lunastamiseksi tanskalaisilta. Se oli 1/10 kansan kaikesta omaisuudesta ja ovat nämä hopeaverokirjat hyvin yksityiskohtaiset. Mainitun veron maksuun koko Savon alueella osallistui prof. H. Gebhardin maininnan mukaan vain 10 Kääriäistaloutta ja asuivat nämä Pellosniemen ja Visulahden hallintopitäjissä, viisi taloutta kummassakin. Tämän lisäksi piti Kääriäisiä olla vielä Pellosniemen Hirvensalmella, Vatiilassa ja Suojärvellä.

Edellisistä maa- ja verokirjoista puuttavat luonnollisesti vielä maatomat ja veroa maksamattomat. Olihan jo parikymmentä vuotta harjoitettu ja viranomaisten puolelta ohjattu asutuksen siirtymistä pohjoisiin erämaihin. Siellä asustivat ihmiset vapaina joukoista ja kynäkäytöntaitajista, joiden varmuus joku meikäläinenkin.

Tämä siirtyminen pohjoisemman Savon kala- ja riistarikkaille takamaille sai vauhtia kuningas Kustaa Waasan toimesta Olavinlinnan päällyköitten Kustaa Fincken ja Klemetti Kirjurin värvätessä Savon eteläosista asukkaita muuttamaan pohjoiseen. Tämän vuosisadan puolivä-

liin mennessä oli asutusta tänne siirtynytkin jo niin paljon, että Mikael Agricolan toimittaessa piispantarkastusta Juvalla 7. 2. 1549 päätettiinkin tänne Kuopionniemelle rakentaa oma kappeli. Niin perustettiin Tavisalmen pitäjä 1552 ja käsitti se silloin koko pohjoisen Savon. Että täällä vakinaista asutusta oli varmuudella jo 1545, käy ilmi eräästä pohjois-savolaisten kuninkaalle lähettämästä valituksesta, jossa sanotaan: „Mutta sitten tapahtui, että meitä alkoi kasvaa kovin monta yhdelle talolle, niin että emme voineet enää elää, sen vuoksi erosimme toisistamme ja rakensimme taloja takamaille” ja ilmoittavat samassa valituksessaan, että heille oli pantu veroja enemmän kuin maa kannatti, sentähden pakenimme erämaahan.

Näitten pohjoisiin erämaihin matkaajien mukana oli myös todennäköisesti Anttolan Kääriälästä lähtenyt Pekka, joka kokasti veneensä Iisalmen Kirmajärven kaislikkorannalle v. 1541, ”heitti konttinsa honganoksalle, ehkäpä tikunnessä paistoi kalankin ja siihen päätti asettua ja aloittaa elämänsä”, kuten paikannäillä olevassa vanhassa Kääriälässä vielä nytkin kerrotaan.

Vuosiluku 1541 Pekan saapumisvuotena on oletamus, joka perustuu kahteen seikkaan. Paikan päältä Kääriälän pihasta puretun vanhan rakennuksen räystään alla olleesta seinähirrestä löytyi tuo vuosiluku ja erittäin taidokkaasti tehty puumerkki PK. Perimätiedon mukaan Pekka jo ensimmäisenä kesänä rakensi itselleen pirtin, joten tämä oletamus voi hyvin pitää paikkansakin. Hänen on jokatapauksessa ennen vuotta 1557 täytynyt olla jo asettunut tänne taloksi, sillä mainittuna vuonna on Tavisalmen Savilahden nelj. kunnan papinsaatavaluettelossa Peka nimi jo listoilla Nerkoona kyläkohdalla. Lisäksi on Nerkoolla mainittu olleen suvut Häyrinen, Ilmonen ja Kähkönen.

Olettamusta, että pohjoisen Savon Kääriäiset olisivat juuri Anttolasta, tukee vielä se seikka, että Anttolassa on samoja paikannimiä kuin mitä on Iisalmen seuduilla. On ilmeistä, että uutisasukkaat ovat kotoisempaa tuntua uusille asuinsijoilleen saadakseen antaneet entisen kotiseutunsa nimiä niistä muistuttaville uusille ja nimettömille paikoille. Mainittakoon tässä vain yksi tuota olettamusta tukeva esimerkki. Koljonvirran lähistöllä on pieni järvi, johon Ylimmäinen, Keskimmäinen ja Tismiö. Aivan samanlainen ryhmä ja samannimiset lammet löytyyöövöön etäoin etäoin etäoin tyvät myös Anttolassa. Ja ennen kaikkea tukee olettamusta vielä se, että samoina vuosikymmeninä ei kirjallisista lähteistä tavata Kääriäisiä muualla Savossa kuin Mikkelin ympäristössä, jossa Pitkälähden nelj. kunta pistää pisimmälle kaakoon Saimaan vesistöihin asti.

Että asutus todellakin on kulkenut Kannakselta Juvan ja Mikkelin kautta Haukivuorelle, Pieksämäelle ja edelleen Iisalmelle, Kiuruvedelle j.n.e., on hyvin monien historian-tutkijain käsitys. Kauttaaltaan se näkyy Savon paikallisissa historian-

— Sukuseuramme jäsenelle tehtäviä Arvo Kääriäiselle Kouvolaan Tasavallan Presidentti suonut talousneuvoksen arvonimen. Johtokunta esittää myöhästyneet onnitte-lunsa.

„Runnin Taavetti” muistelee

1 vuotta 1892. Edellinen ollut suuri katovuosi. Hal-
nnyt viljan pelloilta ja use-
li ollut turvauduttava jat-
rotipellon viljaa petulla. Li-
vesta muodostui kylmä ai-
akkasineen ja kylmine tuu-
oten nälkä ja vilu olivat
n tuppautuneet monen per-
uralaisiksi. Eivätkä nämä
lleet tuntemattomia Lapin-
llikkalassakaan, jossa eräs
suvun vanhimista jäse-
unnin Taavetin” isä, asui.
i mies, joka suhtautui tyy-
nettuihin kärsimyksiin, —
ka näyttää ilmenneen laa-
sin suvun vanhemmissa
Jumalaa luottaen uskot-
iden aikojen perästä valoi-
aikojen luonnolliseen tule-

olivat ajat Ollikkalassa v.
lisäsi vielä perheen pään
en, yhden sen ajan van-
patriarkoista siirtyminen
ikaikkisuuteen. — Mutta
oi tulla ja katseltiin valoi-
ajan toivossa kohden tule-

esti on Taavetin mieleen
paus kesästä v. 1892, jolloin
Peku Kääriäläisen luona. Tä-
in Taavetti siitä kerroske-
mä kauniina kesäkuun päi-
vin vanhan Kääriälän ke-
lle, jossa sijaitsi yksinäinen
. Siellä asui Alamäen Pe-
otias kunnioitettu patri-
a pelkoa tuntien avasin
en ja astuin sisälle. Olin
ahdella pienellä ikkunalla
un savupirttiin, jonka
nähdessäni tuli mieleeni
rahamista — Raamatun
patriarkasta; sillä niin
sta herättävänä tuo koo-
äryhtinen ja pitkäpartai-
seisoi edessäni toimikas pu-
ja tuohivirsut jalassaan.
niin mieleen painuva, että
vieläkään pois häipynyt.

ylväsryhtisen patriarkan
ollut yksinomaan ruumiil-
in Alamäen Peku omisti
kisen ryhdin, joka ilmeni
pettavista ja lohduttavista
. Isällisesti hän jutteli mi-
elle pojalle ja luulen ol-
kaavainen oppilas. Monesti
n neuvonsa olleetkin tar-
haisemmässä elämässä.
ittömästi on mielessäni tuo
päivä Alamäen Pekun luo-
kun itse alkaa lähennellä
uosia, mitä Pekun harteil-
oli, ajattelee, kunpa itse
ä johonkin suvun nuoreen
samanlaisen vaikutuksen,
näen Peku alkoinaan mi-
”

ssa ja myös Professori
ebhard on tutkimukses-
vonlinnan läänin oloista
.571” tullut tähän tulok-

i on edellä tullut esite-
sääntää ja Kirman Pekka
toista, jotka kaikki elivät

Pekusta puheet siirtyivät Paavo
Kääriäläiseen. Jussilan vanhaan setä
Paavoon. Yhdessä siskonsa kanssa
he asuivat Jussilassa. Erikoisesti on
jäänyt mieleen näiden molempien
suuri rakkaus lapsia kohtaan. „Viili-
piimä ja vesirieska olivat niitä herku-
kuja, joita minulle käydessäni tar-
jottiin ja niitä muistellessa melkein
vielä makukin tuntuu”, kertoo Taa-
vetti.

Isalmen Ruotaanlahdessa Hans-
tissa asui näihin aikoihin myös eräs
”vanhan tavan” Kääriäinen, Pekka
nimeltään. Hän oli herännyt mies,
Jumalaa pelkäävänen ja mielellään
neuvoi nuoria ja varoitti heitä
kaikesta pahasta.

Paljon on Taavetin muistissa säi-
lynyt tietoja suvun miehistä, mutta
nämä edelläolevat tulevat vanhim-
pina erikoisesti mieleen.

Tapahtumissa siirryimme nyt vuo-
den 1900 tienoilta, ja seuraamme
Taavetin mukana vanhaan Kääriä-
lään, raotamme ovea suurperheen
elämän piiriin.

”Vuonna 1898 olin renkinä Suur-
Kääriälässä. Talon väkeen kuului
silloin kolmekymmentä henkeä. Vel-
jeksiä oli neljä, joista vanhimmalle,
Samulille, kuuluivat isännän ohjak-
set. Poikien äiti, Maikki, o.s. Lyyra,
piti varsinaisen emännöyden. Hän
oli äiti ja emäntä ja hänen sanojan-
sa toteltiin nurkumatta. Hän näytti
esimerkkiä hyvällä käytöksellään ja
viittoit tietä tuleville sukupolville.
Samuli jakoi työt, eikä hänen sano-
jaan vastaan sodittu.

Jos joskus sattuivat ”sarvet koi-
semaan vastakkain”, jota ei näin
suuressa joukossa voinut välttää,
loppui riita jo emännän ilmestyessä,
niin suuri oli hänen arvovaltansa.
Ehkäpä opiksi ja ajattelun aihetta
antaakseen hän joskus tällaisissa ta-
pauksissa huomautti: ”soudelkaapa
sovussa suvun venettä.”

Perheen pirtti oli suuri. Niinpä
sinne voitiin vaivatta sijoittaa nel-
jät kangaspuut, kolme kätettyä, ru-
kit ja lisäksi jäi tarpeellinen tila
miesten puhdetoita varten. Käsi-
työharrastus olikin hyvin vilkasta.
Kotona tehtiin kaikki ja vain har-
voin turvauduttiin ostoihin.
Suuri oli perhe ja pitkän piti olla
pöydän pirtin perällä, eikä pöydälle
pantava koskaan loppunut. Työtä
tehtiin innolla ja sovussa elettiin.
Toivoisin, että nykyajan kahden
hengen Kääriäisperheet muistelisi-
vat vanhan Kääriälän suurperhettä
— ainakin riidan sattuessa.”

Sellainen oli vanha Kääriälä 50
vuotta takaperin ja ikäänkuin täy-
denryksenä tähän arkisen elämän
kulkuan kertoo Taavetti vielä sun-
nuntain vietosta Kääriälässä:

”Melkein joka sunnuntai käytiin
kirkossa. Kirkkoon oli lähdeittävä

1500-luvun puolivälissä. Kahdeksan
heistä on jo edellä esitettyjen 6:n
isän poikia, lopuista kuudesta ei
varmuudella tätä tiedetä, joten he
yhteensä aloittavat ja osittain jat-
kavat kahtatoista sukuhaaraa Kää-
riäisiä 1500-luvulla.

Emil Kääriäinen.

varhain, sillä kesällä oli matka suo-
ritettava jalkaisin. Matkalle lähde-
ttiin arkivaatteissa, mutta kirkolle
tullessa muutettiin ylle kirkkoasu
ja arkivaatteet seurasivat eväiden
mukana nyytissä. Palatessa puettiin
ylle arkiasu ja pyhävaatteet — piik-
koiset nekin — laitettiin vuorostaan
nyyttiin.

Kun oli palattu kirkosta, kokoon-
tui talon väki kuuntelemaan kirk-
kouutiset. Saarna kerrattiin ja uti-
set kerrottiin. Kirkossa nimittäin
tiedoitettiin silloin koko pitäjän
asiat. Jos ei voitu mennä kirkkoon,
kokoonnuttiin kuuntelemaan Raa-
matun lukua ja samalla veisattiin
virsia.

Verrattaessa tätä nykypäivien
sunnuntain viettoa silloiseen, voi
vain ikävällä todeta, että me ihmi-
set unohdamme tänä kehityksen
kautena kolmannen käskyn velvoit-
tavan sanan. Vanhan Kääriälän sun-
nuntain vieto oli hyvin lähellä Ju-
malan antamaa lakia. Se oli lepo-
päivä ruumiillisesti, uskoa ja voi-
maa antava henkisesti.”

Näin kertoi „Runnin Taavetti” su-
kunsu menneistä miehistä ja muus-
takin suvun kannalta katsottuna
kiintoisasta. ”Sukusytykkeiden” in-
noittamana avasi Taavetti suurta
muistitietonsa lipasta, josta nämä
muistelukset nyt on päivänvaloon
pelastettu.

Toimituksen tuoilta

Sääntömääräinen vuosikokous pi-
dettiin Isalnessa. 25. 3. -52. Tär-
keimmistä päätöksistä mainittakoon:
Entinen johtokunta valittiin koko-
naisuudessaan uudelleen, sukuko-
kous ei olympialaisten takia kat-
sottu voitavan pitää ensi kesänä,
vaan lausuttiin johtokunnalle eväs-
tyksenä toivomus sen järjestämises-
tä v. 1953 ja jos mahdollista Hauki-
vuorelle ja kolmantena asiana sään-
töjen 5 §:n muuttaminen siten, että
vuosikokous tullaan pitämään su-
kukokouksen yhteydessä. Pätevänä
perusteluna muutosehdotukselle
katsottiin olevan osanottajien vä-
hyys vuosikokouksissa. Voimaan tul-
lakseen muutos vaatii vielä käsitte-
lyn uudessa kokouksessa.

Kokous katsoi myöskin tarpeelli-
seksi ”Sukusytykkeen” julkaisemi-
sen ja lähinnä sukututkimuksen
merkeissä. Valitettavasti on tässä
palstatilaa aivan liian vähän, mutta
”köyhyys ei ole ilo kellekään” ja
niin on ollut pakko siivellää asiat
näin vähiin. Toivotaan, että tämäkin
sytyke kaikessa lyhykäisyydessään
olisi omiaan sukuhengen loimua li-
säämään.

Viime kerralla jaettiin lehti il-
maiseksi, mutta nyt eivät ”valtion
varat” sitä salli, joten on perittävä
tämä joku kymppi nokkaa kohti,
vaikka ei kai rahastonhoitaja suu-
remmastakaan setelistä pahastune,
jos keltä liikenee.

Sihteerin osoite on:

Opettaja Emil Kääriäinen,

Syrjäkatu 3 A. Oulu.

Siirtotili N:80890